

Lietuvos Laisvės Kovos
Sąjūdžio

1949 m. Vasario 16 d.

DEKLARACIJA

February 16,

1949 DECLARATION

of the Council of the Movement
of the Struggle for
Freedom of Lithuania

50 metų
ANNIVERSARY

PARTIZANŲ APYGARDŲ IR RINKTINIŲ RIBOS
1949-1950 metais

Boundaries of partisan military districts and
territorial defence districts
1949-1950

Sričių ribos ——— Boundaries of the areas
Apygardų ribos - - - - Boundaries of the military districts

Lietuvos Laisvės Kovos
Sąjūdžio
1949 m. Vasario 16 d.

DEKLARACIJA

50 METŲ
ANNIVERSARY

February 16, 1949

DECLARATION

of the Council of the Movement
of the Struggle for
Freedom of Lithuania

Karžygiai žūva, bet žygiai nemiršta

Warriors perish but their deeds
shall live for ever

Chairman of the Seimas
of the Republic of Lithuania
Vytautas Landsbergis

Jonas Žemaitis Vytautas

1909 - 1954

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio
Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.
Partizaninėje kovoje nuo 1944 iki 1953.
1954 sušaudytas Maskvoje.

Jonas Žemaitis Vytautas

1909 - 1954

Chairman of the Presidium of the
Council of the Movement of the
Struggle for Freedom of Lithuania.
Participant of the partisan fights from
1944 to 1953.
Executed in Moscow in 1954.

„Aš vis tiek manau, kad kova, kurią aš vedžiau devynerius metus, turės savo rezultatą.“

Iš Jono Žemaičio paskutiniojo žodžio teisme

„I still believe that the struggle I led for nine years will bring its results.“

From the final word of Jonas Žemaitis in court

Paskutinė Jono Žemaičio nuotrauka KGB
kalėjime

Last photograph of Jonas Žemaitis in
KGB prison

Lietuva, po Pirmojo pasaulinio karo tapusi nepriklausoma valstybe, iki 1940 metų pasiekė aukštą šalies ekonominį lygį, sukūrė švietimo sistemą, išugdė tautinę inteligentiją, išaugino jauną patriotiškai nusiteikusią kartą.

Tačiau 1939 metais nacistinei Vokietijai ir Sovietų Sąjungai sudarius slaptus susitarimus, sovietinė Raudonoji armija 1940 m. birželio 15 d. okupavo Lietuvą. Nepriklausoma Lietuvos valstybė buvo išbraukta iš pasaulio politinio žemėlapiu. Lietuvos valstybės institucijos buvo sunaikintos. Prasidėjo šalies sovietizavimas, gyventojų terorizavimas ir naikinimas: buvo suimta, represuota ir išvežta į Sovietų Sąjungos kalėjimus, o vėliau išžudyta apie 5 tūkst. valstybės ir visuomenės veikėjų. 1941 metų birželio mėnesį į Sovietų Sąjungos šiaurės rajonus buvo ištremta apie 6 tūkst. šeimų, t.y. 18 tūkst. civilių Lietuvos gyventojų. Tiek aukų pareikalavo vienerius metus trukusi pirmoji sovietinė okupacija.

Nepaisydamos represijų, kūrėsi pagrindinės pasipriešinimo organizacijos, kurios, pradedus karui tarp nacistinės Vokietijos ir Sovietų Sąjungos,

Having become an independent state after World War II, Lithuania succeeded in achieving high level of economy, establishing its system of education, fostering its intelligentsia and bringing up the generation of patriotically-minded youth.

However, following the secret pacts concluded between the Nazi Germany and the Soviet Union in 1939, the soviet Red Army occupied Lithuania on 15 June 1940. The independent State of Lithuania was deleted from the political map of the world. The state institutions of Lithuania were destroyed. The sovietisation of the country, terrorisation and extermination of the population were set in motion: 5 thousand public figures were arrested, repressed and deported to prisons of the Soviet Union and subsequently killed. In June 1941, over 6 thousand families, which accounted for 18 thousand of the civil population of Lithuania, were deported to the northern regions of the Soviet Union. That was the number of victims claimed by one year of the soviet occupation.

Despite of the repression, underground resistance organisations which started the mass revolt on 23-27 June were founded, and liberated the largest part of the territory

birželio 23-27 dienomis organizavo masinį sukilimą, išlaisvino iš Sovietų okupacijos didžiąją Lietuvos dalį, atkūrė nepriklausomą Lietuvos Respubliką, sudarė Laikinąją Vyriausybę. Tačiau nacistinės Vokietijos valdžia nepripažino Laikinosios Vyriausybės ir jos veikla nutrūko.

1941-1944 metais vokiečių okupacinis režimas taip pat buvo paremtas prievarta ir represijomis, buvo vykdomos masinės gyventojų žudynės.

Nepriklausomos valstybės okupacija bei represijos ir teroras skatino natūralią būtinybę priešintis okupantui ir prievartautojui. Svarbiausias šios ginties tikslas buvo atkurti nepriklausomą Lietuvos valstybę. Dar 1944 metų pradžioje pagrindinė Lietuvos laisvės armija (LLA) parengė ginkluoto partizanų pasipriešinimo būsimai antrajai sovietinei okupacijai planus, suformulavo veiklos principus bei tikslus.

1944 metų vasarą prasidėjo visuotinis partizanų sąjūdis, kurį skatino tikėjimas Vakarų demokratijos ir ypač Atlanto chartijos nuostatomis. 1945 metais Lietuvos miškuose jau būrėsi daugiau nei 30 tūkst. laisvės ko-

of Lithuania occupied by the Soviets, re-established the independent Republic of Lithuania and formed a Provisional Government when the war between the Nazi Germany and the Soviet Union broke out. However, the Nazi Government of Germany did not recognise the Provisional Government and the activity of the latter ceased.

From 1941 to 1944, the occupational regime of Germany was also based on violence and repression, and mass exterminations of the population were carried out.

The occupation of the independent state as well as repression and terror stimulated a natural necessity to resist the occupant and violator. The defence was primarily aimed at the re-establishment of the Lithuanian State. It was already 1944 when the Lithuanian Liberation Army (LLA) made plans for the armed partisan resistance against the forthcoming soviet occupation and formulated the principles and tasks of its own activity.

In summer 1944, the united partisan movement began and was given incentives by the belief in the principles of Western democracy, particularly those of the Atlantic Charter. In 1945, more than 30 thousand freedom fighters started

votojų. Tačiau 1944-1945 metais į pokario rezistencinės kovos istoriją įeina ir kaip patys tragiškiausi - per mažiau kaip pusantų metų kovos lauke krito apie 10 tūkst. Lietuvos partizanų. Tokius didelius nuostolius pirmaisiais kovų metais lėmė nepakankama partizaninės kovos patirtis ir mestos prieš juos didžiulės karinės pajėgos. Sovietinė okupacinė valdžia Lietuvoje dislokavo dešimtis NKVD, MVD, MGB kariuomenės dalinių. 1944-1945 metais Lietuvoje buvo daugiau kaip 20 čekistinių pulkų ir būrių, kuriuos sudarė per 20 tūkst. karių. Jiems talkino okupantų vietinės karinės grupuotės - sribai - iš viso 7-8 tūkst. Tačiau pagrindinė okupantų jėga, ypač iki karo padėties atšaukimo Lietuvoje 1946 metų viduryje, buvo reguliarūs Sovietų armijos daliniai - jų 1946 metais Lietuvoje buvo ne mažiau kaip 10 divizijų - apie 60 tūkst. karių. Mūšiuose su partizanų būriais būdavo naudojama artilerija ir aviacija. Tačiau ginkluotas pasipriešinimas nebuvo palaužtas.

Lietuvos partizanai kovojo su žiauria ir galinga blogio imperija be jokios išorinės pagal-

grouping in the forests of Lithuania. However, the history of the afterwar resistance from 1944 to 1945 included the most tragic moments when about 10 thousand Lithuanian partisans perished in the battle field during less than eighteen months. This enormous loss during the first years of the struggle was predetermined by insufficient experience of partisan fight and very large military forces that were thrown against the partisans. The soviet occupation authorities deployed dozens of units of NKVD, MVD, MGB in Lithuania. From 1944 to 1945, there were about 20 Chekist platoons and regiments accounting for more than 20 thousand soldiers. They were supported by the local units of the occupant exterminators - *sribai* - around 7-8 thousand, all in all. However, the main forces of the occupants, particularly until the 1946 call-off of the martial law in Lithuania, were regular units of the Soviet Army, including no less than 10 divisions, i.e. 60 thousand soldiers, deployed in Lithuania. Artillery and air force were used in the battles with partisan units. Nevertheless, the armed resistance was not broken down.

Without any external assistance, the Lithuanian partisans fought against the cruel and powerful Em-

bos. Ginklai buvo atkovojami iš priešų, partizanus maitino ir rengė Lietuvos ūkininkai. Būdingiausias šio laikotarpio bruožas yra tas, kad laisvės kovotojus rėmė absoliuti gyventojų dauguma. Ginkluoto pasipriešinimo vadovai buvo nepriklausomos Lietuvos kariškai ir kiti inteligentai, ypač daug mokytojų. Jie suprato, kad ginkluotas pasipriešinimas ir kova su daug galingesniu priešu įmanoma tik griežtai struktūrizavus visas pajėgas į karinio tipo junginius, palaikant griežtą drausmę. Jau 1946 metais Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo pajėgos buvo suskirstytos teritoriniu principu ir suformuotos septynios partizanų apygardos. 1947-1948 m. įkurtos dar dvi.

Patirtis vertė keisti taktiką: pagrindiniu partizanų gyvenamuoju būstu tapo požeminė slėptuvė-bunkeris, partizanai dažniausiai stovyklaudavo ar judėdavo skyriais po 5-10 kovotojų, buvo sudarytos griežtos unifikuotos organizacinės karinės struktūros, pradedama kurti vieninga vyriausioji pasipriešinimo vadovybė. 1947 metais įsteigiama politinė

pire of Evil. The arms were recaptured from the enemies, and food and clothing were supplied to the partisans by the Lithuanian farmers. The time was characterised by the support of the absolute majority of the population, which they rendered to the freedom fighters. The leaders of the armed resistance were former officers of the independent Lithuania and other representatives of intelligentsia, including a particularly large number of teachers. They understood that armed resistance and struggle against a more powerful enemy was only possible by establishing well structured military units and maintaining strict discipline. The forces of the Lithuanian armed resistance were divided according to a territorial principle, and seven military partisan districts were formed already in 1946. Additional two districts were established during 1947-1948.

Experience also brought changes in the tactics: an underground hide-out bunker became the main living place for the partisans who would often camp or move in 5-10-fighter groups; strictly united and organised military structures were formed and the establishment of the united supreme resistance authority was launched. In 1947, a political institution, i.e. the Pre-

rezistencijos institucija - Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) prezidiumas. 1949 m. vasario 10-20 d. Radviliškio r. Minaičių k. įvyko visos Lietuvos partizanų apygardų atstovų suvažiavimas, kuriame buvo paskelbta apie vieningos pasipriešinimo organizacijos - Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) įkūrimą, priimta politinė deklaracija, kurioje konstatuota, kad LLKS Taryba yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujamas politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai, kad būtų atkurta nepriklausoma demokratinė respublika. Masinis ginkluotasis pasipriešinimas tapo gerai organizuota karine struktūra, vykdančia Lietuvos valstybės savignyją prieš agresorių - Sovietų Sąjungą.

Partizanų junginiai savo veiklą grindė savo pačių parengtais kariniais statutais, dėvėjo kariškas uniformas su skiriamaisiais ženklais, leido įsakymus kovotojams ir gyventojams. Karinėmis-propagandinėmis priemonėmis buvo trukdoma valsčiuose kurti okupacinės valdžios administracines institucijas, vykdyti rinkimus į okupacines valdymo institucijas, boikotuojama mobilizaci-

sidium of the United Democratic Resistance Movement (UDRM), was founded. On 10-20 February 1949, the congress of the representatives of the Lithuanian partisan military districts took place in Minaičiai village, Radviliškis district, where the establishment of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania (MSFL) was proclaimed and a political declaration was adopted, which stated that the Council of the MSFL was the supreme political authority of the nation to lead political and military struggle for the freedom of the nation and re-establish an independent democratic republic. Mass armed resistance soon became an organised military structure which performed self-defence functions against the aggressor, namely the Soviet Union.

The partisan units based their activity on military statutes drafted by themselves and wore military uniforms with distinctive signs and issued decrees for the fighters and the population. Military actions and propaganda hindered the establishment of administrative institutions of occupation authorities in rural districts and organising the elections to the bodies of occupation authorities. They also assisted in the efforts to

ją į okupacinę kariuomenę, kovojama su kolaborantais, trukdoma kolektyvizacijai, priešinamasi krašto kolonizavimui, privačios nuosavybės nusavinimui ir gyventojų demoralizavimui. Partizanų junginiai leido daugiau nei 70 pavadinimų periodinių ir neperiodinių spaudos leidinių, informavusių gyventojus apie tarptautinę padėtį ir palaukiusių tautiškumą.

Tačiau partizanų jėgos silpo. Aktyvėjo agentų, smogikų veikla, gausėjo išdavysčių. Dėl žemės ūkio kolektyvizacijos ir trėmimų silpnėjo gyventojų parama partizanams. 1953 metų gegužės mėnesį buvo suimtas vyriausiasis partizanų vadas generolas Jonas Žemaitis ir 1954 metais sušaudytas Maskvoje.

Organizuotas partizaninis judėjimas tęsėsi devynerius metus - iki 1953 metų vasaros. Atskiri partizanų būriai bei pavieniai partizanai kovojo dar keletą metų. Adolfas Ramanauskas-Vanagas, po Jono Žemaičio suėmimo ėjęs vyriausiojo vado pareigas, buvo suimtas 1956 metais ir sušaudytas 1957 metų pa-

boycott the mobilisation to the occupational army, fight the collaborators, impede the collectivisation, and resist the colonisation of the country and the nationalisation of private property as well as demoralisation of the population. The partisan units published more than 70 percent of periodicals and non-periodicals which informed the population on the international situation and maintained the national identity.

However, the forces of partisans were shrinking. The activity of the agents and shock brigades was increasing, and the cases of treason were growing in number. Due to the collectivisation of agriculture and deportations the support rendered to the partisans by the population was diminishing. General Jonas Žemaitis, Commander-in-Chief of the Partisan Forces, was arrested in May 1953 and executed in Moscow in 1954.

Organised partisan movement was active for nine years until the summer of 1953. Individual partisan platoons and sole partisans continued the struggle for a few more years. Adolfas Ramanauskas-Vanagas who acted as the Commander-in-Chief after the arrest of Jonas Žemaitis was arrested in 1956 and executed at the end of 1957.

baigoje. Paskutinis Lietuvos partizanų Antanas Kraujelis-Siaubūnas žuvo kautynėse 1965 metais. Šiame kare po karo su ginklu rankoje žuvo 20,5 tūkst. laisvės kovotojų, 5 tūkst. beginklių asmenų, 186 tūkst. buvo įkalinėti, iš jų 2,8 tūkst. buvo sušaudyti ar nužudyti kalėjimuose, o dešimtys tūkstančių mirė GULAG-o lageriuose.

Sovietinės represijos buvo nukreiptos ne tik prieš ginkluotą pasipriešinimą, bet ir prieš taikius gyventojus. Sovietinės okupacijos metais buvo įvykdyta 13 gyventojų trėmimų, per kuriuos į tolimus atšiauriausio klimato Sovietų Sąjungos regionus buvo ištremta daugiau kaip 132 tūkst. žmonių.

Nuslopinus ginkluotą kovą, Lietuvos gyventojų pasipriešinimas okupacijai nenutrūko. Jis tęsėsi kitomis formomis: nuolatose kūrėsi pagrindinės organizacijos, buvo platinama draudžiama literatūra, vyko kultūrinė rezistencija, išaugo disidentų judėjimas už žmogaus ir piliečio teises.

Partizanų pasiaukojimo laisvės idealams dvasia leido pavergtai tautai išlaikyti orumą ir tikėjimą ateitimi. Partizanų dainos skambėjo 1991 metų sausio

Last partisan Antanas Kraujelis-Siaubūnas perished in the struggle in 1965. 20,5 thousand of freedom fighters were killed in this war after the war with the arms in their hands, 5 thousand unarmed people were exterminated, and 186 thousand were imprisoned, including 2,8 thousand of those who were executed or exterminated in prisons, and dozens of thousands of those who died in the Gulag camps.

Soviet repression was directed not only at the armed resistance, but also at the peaceful population. During the years of the soviet occupation, over 13 deportations of the population were carried out, and over 132 thousand people were deported.

Although the armed struggle was suppressed, the resistance of the Lithuanian population against the occupation continued. It took other forms: underground organizations were founded consistently, prohibited literature was disseminated, cultural resistance took place, and dissident movement for human and civil rights grew.

The spirit of partisans' devotion to the ideals of freedom made it possible for the enslaved nation to preserve its dignity and put trust in the future. People sang partisan

11-13 dienomis Lietuvos laisvės gynėjų barikadose ir padėjo pasiekti tai, už ką paaukojo gyvybes partizanai – atkurti nepriklausomą demokratinę Lietuvos Respubliką. Šios valstybės pamatai nesugriaunami – jie sustvirtinti mūsų partizanų krauju. Tą pavirtino ir Lietuvos Respublikos Seimas, 1999 m. sausio 12 d. priimdamas įstatymą „Dėl Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos“ bei paskelbdamas šią deklaraciją Lietuvos Respublikos teisės aktu.

Išsipildė J.Žemaičio žodžiai, pasakyti paskelbus jam mirties nuosprendį: „**Aš vis tiek manau, kad kova, kurią aš vedžiau devynerius metus, turės savo rezultatų**“.

Seimo narys
Antanas Stasiškis

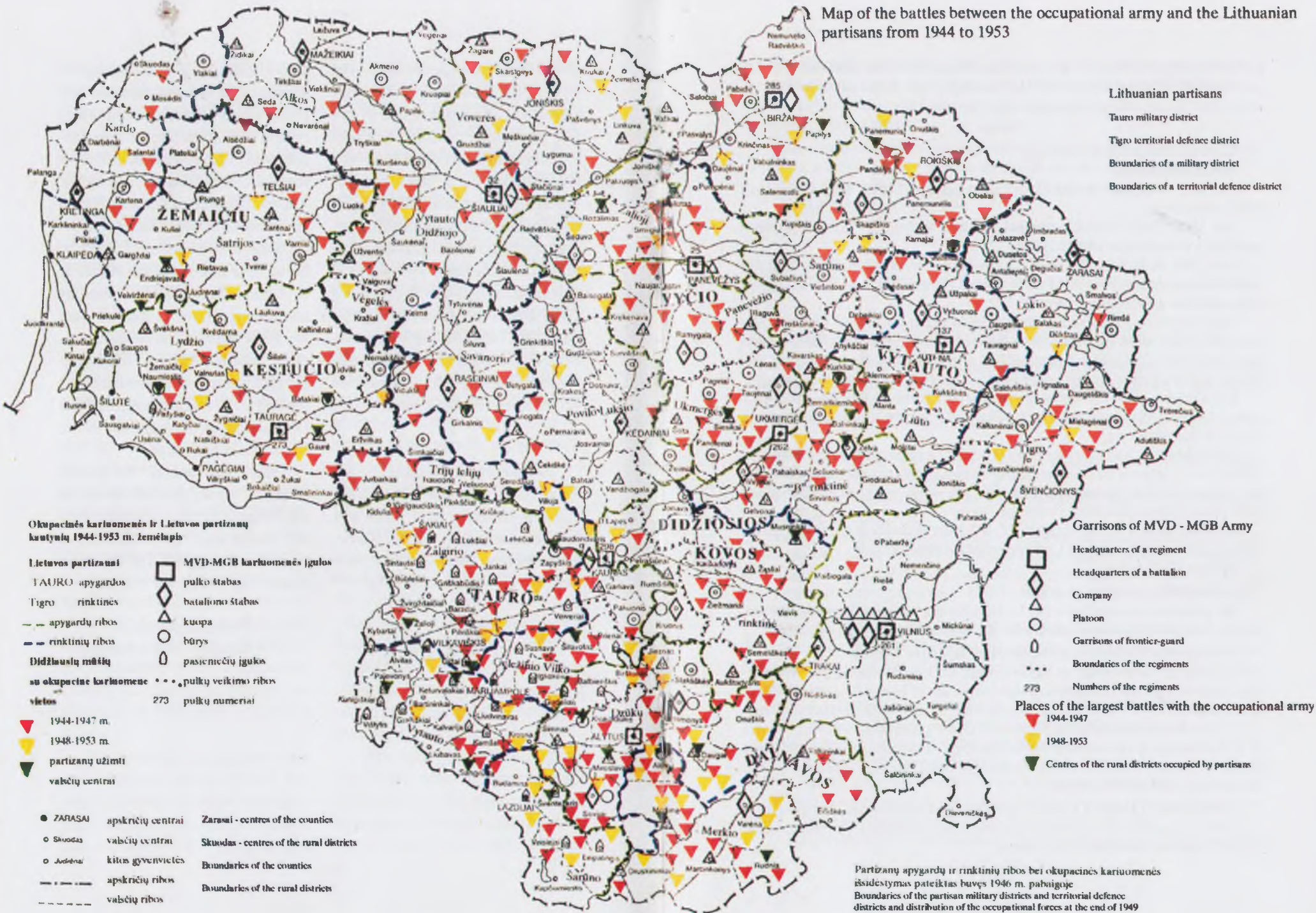
songs in the barricades during 11-13 January 1991 and the latter helped to attain what the partisans sacrificed their lives for, i.e. re-establishment of the independent and democratic Republic of Lithuania. The foundations of this state are indestructible because they have been consolidated with the partisan blood. The Seimas of the Republic of Lithuania reaffirmed this by adopting the Law on the February 16, 1949 Declaration by the Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania on 12 January 1999 and promulgating this Declaration as the legal act of the Republic of Lithuania.

Thus the words by Jonas Žemaitis which he said when the capital punishment was pronounced came true: „**I still believe that the struggle I led for nine years will bring its results**“.

Antanas Stasiškis
Member of the Seimas

Map of the battles between the occupational army and the Lithuanian partisans from 1944 to 1953

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMAS DĖL LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SAJŪDŽIO TARYBOS 1949 M. VASARIO 16 D. DEKLARACIJOS

1999 m. sausio 12 d. Nr. VIII-1021

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,
konstatuodamas,
kad nuo 1940 m. birželio 15 d. Lietuva patyrė SSRS, Vokietijos ir vėl SSRS okupacijas,

kad 1940-1990 metais Lietuvoje įvairiomis formomis vyko pasipriešinimas SSRS ir Vokietijos okupacijoms,

kad 1941 m. birželio 22-23 d. ginkluotas Lietuvos sukilimas ir Laikinosios Lietuvos Vyriausybės 1941 m. birželio 23 d. atsisaukimas išreiškė tautos valią atkurti nepriklausomą valstybę,

kad Vokietijos okupacinė valdžia neleido veikti Laikinajai Lietuvos Vyriausybei, todėl susiformavo Lietuvos pasipriešinimo šiai okupacijai organizacijos, kad 1944-1953 metais Lietuvoje kilo ir vyko visuotinis organizuotas ginkluotas pasipriešinimas sovietinei okupacijai - Lietuvos valstybės savigny, kad Lietuvos išlaisvinimo tuo pat metu siekė Lietuvos Respublikos diplomatinė tarnyba, Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas ir kitos lietuvių organizacijos užsienyje;

kad Lietuvos išlaisvinimo tuo pat metu siekė Lietuvos Respublikos diplomatinė tarnyba, Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas ir kitos lietuvių organizacijos užsienyje;

pabrėždamas, kad visų ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo struktūrų tikslas buvo Lietuvos išlaisvinimas, pasikliaujant Atlanto chartijos nuostatomis ir demokratinio pasaulio pripažįstama suverenija teise, ginklu kariaujant prieš vieną Antrojo pasaulinio karo agresorių;

įvertindamas 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracijos reikšmę Lietuvos valstybės tęstinumui,

priima šį įstatymą.

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos statusą Lietuvos Respublikos teisės sistemoje.

2 straipsnis. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba

1. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis jungė karines formuotes bei visuomenines grupes, buvo vadovaujamas vieningos vadovybės ir politinėmis bei karinėmis priemonėmis vykdė pasipriešinimą ir kovojo už Lietuvos išlaisvinimą.

2. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, priimdama 1949 m. vasario 16 d. deklaraciją (pridedama kartu su originalo faksimile), buvo aukščiausia politinė ir karinė struktūra, vadovaujanti šiai kovai, vienintelė teisėta valdžia okupuotos Lietuvos teritorijoje.

3 straipsnis. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracija

1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracija yra Lietuvos valstybės teisės aktas.

4 straipsnis. Baigiamosios nuostatos

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracija su originalo faksimile ir ją pasirašiusių sąrašas (pridedamas) yra šio įstatymo neatskiriami priedai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 straipsnio antrąja dalimi, skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PIRMININKAS
VYTAUTAS LANDSBERGIS

Lietuvos Respublikos

1999 m. sausio 12 d.

įstatymo Nr.VIII-1021

I priedėlis

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SAJŪDŽIO TARYBOS DEKLARACIJA

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, atstovaudama visas Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujamas karines visuomenines grupuotes, būtent:

a) Pietų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Dainavos ir Tauro apygardas,

b) Rytų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio ir Vytauto apygardas,

c) Vakarų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Kęstučio, Prisikėlimo ir Žemaičių apygardas,

tai yra, reikšdama lietuvių tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946.VI.10. Deklaracijoje, BDPS 1947.V.28. nutarimuose ir BDPS Deklaracijoje Nr.2 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais, priimtais 1949.II.10. BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtiniame posėdyje, s k e l b i a:

1. LLKS Taryba, remdamasi BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtinio posėdžio 1949.II.10. nutarimais, okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujant politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai.

2. LLKS Tarybos ir jos Prezidiumo būstinė yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos santvarka - demokratinė respublika.

4. Suvereninė Lietuvos valdžia priklauso tautai.

5. Lietuvos valdymas vykdomas per laisvais, demokratiniiais, visuotiniais, lygiais, slaptais rinkimais išrinktą Seimą ir sudarytą Vyriausybę.

6. Nuo okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratiniam Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamąją galią turi Laikinoji Tautos Taryba.

7. Laikinąją Tautos Tarybą sudaro: visų vieningoje vadovybėje Lietuvoje

ir užsienyje kovojančių sričių, apygardų, rinktinių, aukštųjų mokyklų, kultūrinių, religinių organizacijų bei sąjūdžių ir tautoje atramą turinčių politinių partijų atstovai, prisilaikant proporcingo atstovavimo principo.

8. Atstačius Lietuvos Nepriklausomybę, ligi susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.

9. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavedimu. Vyriausybė atsakinga prieš Laikinąją Tautos Tarybą.

10. Lietuvių veiklai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbui koordinuoti LLKS Tarybos Prezidiumas turi LLKS Užsienio Delegatūrą, kuri, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus Suvienytų Nacijų Organizacijoje, įvairiose konferencijose ir kitose tarptautinėse institucijose.

11. LLKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo išsirenka LLKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris skaitomas LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko Pavaduotoju.

12. LLKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LLKS Tarybos nariais.

13. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LLKS Taryba.

14. Lietuvos valstybės atstatymas, ligi Seimo bus priimta ir paskelbta žmogaus laisvės ir demokratijos siekimus atitinkanti valstybės konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje paskelbtus nuostatus ir 1922 m. Lietuvos Konstitucijos dvasią.

15. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, neprasikaltusiems lietuvių tautos interesams.

16. Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausomumui, - nelaikoma teisine partija.

17. Asmenys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavę Tėvynę bendradarbiavimu su priešu, savo veiksmais ar įtaka pakenkę tautos išsilaisvinimo kovai, susitepę išdavystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos Teismą.

18. Konstatuojama teigiama religijos įtaka ugdant tautos moralę ir palaiikant jos atsparumą sunkiausiui laisvės kovų laikotarpiui.

19. Socialinė globa nėra vien atskirų piliečių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinių. Ypatingą globą valstybė teikia išsilaisvinimo kovose nukentėjusiems asmenims ir jų šeimoms.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis atstatymas yra susijęs su žemės ūkio, miestų ir pramonės reforma, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje.

21. LLKS Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus geros valios lietuvius, gyvenančius Tėvynėje ir už jos ribų, pamiršti įsitikinimų skirtumus ir įsijungti į aktyvų tautos išsilaisvinimo darbą.

22. LLKS Taryba, prisidėdama prie kitų tautų pastangų sukurti pasaulyje teisingumu ir laisve pagrįstą pastovią taiką, besiremiančią pilnutiniu įgyvendinimu tikrosios demokratijos principų, išplaukiančių iš krikščioniškosios moralės supratimo ir paskelbtų Atlanto Chartijoje, Keturiuose Laisvėse, 12-je Prezidento Trumeno Punktų, Žmogaus teisių Deklaracijoje ir kitose teisingumo ir laisvės Deklaracijose, prašo visą demokratinį pasaulį pagalbos savo tikslams įgyvendinti.

Okupuotoji Lietuva

1949.II.16.

LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas

LLKS Tarybos nariai:

Vytautas

Faustas

Kardas

Merainis

Naktis

Užpalis

Vanagas

Žadgaila

Lietuvos Respublikos
1999 m. sausio 12 d.
įstatymo Nr.VIII-1021
2 priedėlis

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SĄJŪDŽIO TARYBOS DEKLARACIJĄ PASIRAŠIUSIŲJŲ SĄRAŠAS

Deklaraciją pasirašė:

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Jonas ŽEMAITIS - *VYTAUTAS*;

Tauro apygardos vadas Aleksandras GRYBINAS - *FAUSTAS*;

Vakarų Lietuvos srities štabo viršininkas Vytautas GUŽAS - *KARDAS*;

Didžiosios Kovos apygardos štabo viršininkas bei Algimanto ir Vytauto apygardų įgaliotinis Juozas ŠIBAILA - *MERAINIS*;

Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas Bronius LIESYS - *NAKTIS*;

Prisikėlimo apygardos vadas Leonardas GRIGONIS - *UŽPALIS*;

laikiniai einantis Pietų Lietuvos srities vado pareigas Dainavos apygardos vadas Adolfas RAMANAUSKAS - *VANAGAS*;

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Prezidiumo sekretorius Petras BARTKUS - *ŽADGAILA*.

REPUBLIC OF LITHUANIA

LAW ON THE OF FEBRUARY 16,1949 DECLARATION BY THE COUNCIL OF THE MOVEMENT OF THE STRUGGLE FOR FREEDOM OF LITHUANIA

January 12, 1999. No. VIII-1021

Vilnius

The Seimas of the Republic of Lithuania,
stating,

that since June 15, 1940, Lithuania has experienced the USSR, German and yet another USSR occupations,

that resistance under various forms, against the occupations by the USSR and Germany had taken place in Lithuania during the period of 1940-1990,

that the armed uprising of June 22-23,1941 by Lithuania and the June 23,1941 Appeal by the Provisional Government of Lithuania, did express the will of the nation to restore an independent state,

that the occupation authorities of Germany prohibited the activity of the Provisional Government of Lithuania, and that this gave rise to the formation of Lithuanian resistance organisations against that occupation,

that a universal, organised, armed resistance namely, self-defence, by the Lithuanian State, did take place in Lithuania during 1944-1953, against the soviet occupation,

that the Diplomatic Service of the Republic of Lithuania, the Supreme Committee for Liberation of Lithuania and other Lithuanian organisations abroad, did simultaneously strive for the freedom of Lithuania;

emphasising, that the goal of all the structures of armed and unarmed resistance was the liberation of Lithuania, relying upon the provisions of the Atlantic Charter and a sovereign right acknowledged by the democratic world, by bearing arms against one of the World War II Aggressors;

appraising the significance of the February 16,1949 Declaration by the Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania for the continuity of the State of Lithuania,

passes This Law.

ARTICLE 1. Purpose of the Law

This Law shall establish the status, within the legal system of the Republic of Lithuania, of the February 16, 1949 Declaration by the Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania.

ARTICLE 2. The Council of the Movement of the Struggle For Freedom of Lithuania

1. The Movement of the Struggle For Freedom of Lithuania united mili-

tary formations and public groups, was led by a unanimous leadership and engaged in resistance and struggled for the freedom of Lithuania by political and military means.

2. The Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania, having adopted the February 16, 1949 Declaration (included with a facsimile copy of the original), constituted the supreme political and military structure, leading this struggle and was the sole legal authority within the territory of occupied Lithuania.

ARTICLE 3. Declaration by the Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania

The February 16, 1949 Declaration by the Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania shall constitute a legal act of the State of Lithuania.

ARTICLE 4. Final Provisions

The February 16, 1949 Declaration of the Council of the Movement of the Struggle For Freedom of Lithuania, with the facsimile copy of the original and a list of the signers (added) constitute integral additions to this Law.

Pursuant to provision of part two of Article 71 of the Constitution of the Republic of Lithuania, I promulgate this law passed by the Seimas of the Republic of Lithuania.

CHAIRMAN OF THE SEIMAS OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA
VYTAUTAS LANDSBERGIS

Annex 1
Republic of the Lithuania Law
January 12, 1999
No. VIII-1021

DECLARATION BY THE COUNCIL OF THE MOVEMENT OF THE STRUGGLE FOR FREEDOM OF LITHUANIA

The Council of the Movement of the Struggle For Freedom of Lithuania, representing all of the military public groups headed by a unanimous leadership within the territory of Lithuania, namely:

a) Lithuania's Southern Region including, Dainavos and Tauro districts,

b) Lithuania's Eastern Region including, Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio and Vytauto districts,

c) Lithuania's Western Region including, Kęstučio, Prisiškėlimo and Žemaičių districts,

that is to say, in expressing the will of the Lithuanian Nation, reiterating the fundamental principles of the June 10, 1946 Declaration by the Supreme Committee for the Restoration of Lithuania, May 28, 1947 UDRM [United Democratic Resistance Movement] decisions and UDRM Declaration No. 2, and amending these by decisions, adopted on February 10, 1949, at a joint meeting of the UDRM Presidium and at the UDRM Military Council, **declares:**

1. The Council of the MSFL [Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania], guided by the decisions of the UDRM Presidium and UDRM Military Council joint meeting of February 10, 1949, shall be the supreme political body of the nation during the occupation period, in charge of the political and military struggle for emancipation of the nation.

2. The headquarters of the MSFL Council and its Presidium shall be located in Lithuania.

3. The State system of Lithuania shall be that of a democratic republic.

4. The sovereign authority of Lithuania shall belong to the nation.

5. The governing of Lithuania shall be exercised by a Seimas elected through free, democratic, general, equal elections by secret ballot and an appointed Government.

6. A Provisional National Council shall have legislative power from the end of occupation to the assembly of a democratic Seimas of Lithuania.

7. The Provisional National Council shall include the representatives of all the regions, districts, teams, universities, cultural and religious organisations and movements and political parties having national support, under a united leadership, struggling in Lithuania and abroad and in keeping within the principle of proportional representation.

8. Upon restoration of Lithuania's independence to assembling of the Seimas, the Chairman of the MSFL Council Presidium shall perform the duties of a Republic President.

9. The Provisional Government of Lithuania shall be formed upon the recommendation of the MSFL Council Presidium Chairman. The Government shall be held accountable to the Provisional National Council.

10. The Presidium of the MSFL Council shall maintain MSFL Delegated Representatives Abroad, who in co-operation with Lithuania's accredited representatives abroad, shall establish commissions and delegations to defend and represent Lithuania's interests before the United Nations Organisation, at various conferences and other international institutions.

11. Members of the MSFL Delegated Representatives Abroad Shall

elect of their number a Chairman of the MSFL Delegated Representatives Abroad, who shall be considered a Deputy Chairman of the MSFL Presidium.

12. Members of the MSFL Delegated Representatives Abroad shall be considered full members of the MSFL Council.

13. The MSFL Council shall issue the statutes for implementation of this Declaration.

14. Prior to the Seimas, a State Constitution shall be adopted and declared in keeping with human freedom and democracy aspirations and the restoration of the State of Lithuania shall be implemented in accordance with the statutes published in this Declaration and within the spirit of the 1922 Constitution of Lithuania.

15. The restored State of Lithuania shall guarantee equal rights for all of Lithuania's citizens who have not committed any crimes against Lithuanian national interests.

16. The Communist Party, as dictatorial and in essence contradictory to the principal aspiration of the Lithuanian nation and the cornerstone statute of the Constitution, which is Lithuania's independence, shall be deemed against the law.

17. Persons who have betrayed their Homeland during the Bolshevik or German occupation, by collaborating with the enemy, having by their actions or influence contributed to harm against the struggle for national liberation and have been stained by treason or blood, shall be liable before the Court of Lithuania.

18. The positive influence of religion in developing national morality and sustaining its strength during the most difficult period in the struggles for freedom, shall be asserted.

19. Social care does not fall within the realm of individual citizens or organisations alone, but shall constitute one of the priority tasks of the State. Particular care shall be provided by the state to the victims of struggles and their families.

20. A rational solution to social problems and reconstruction of the state economy is linked to reform of agriculture, cities and industry, which shall be implemented at the very outset of independent existence.

21. The MSFL Council, in close union with the struggling nation, invites all Lithuanians of good will, residing within the Homeland and outside its limits, to forget the differences in their views and to join in the active task of national liberation.

22. The MSFL Council, joining in the efforts of other countries to create universally a constant peace founded upon justice and freedom,

drawing support from a full implementation of the true principles of democracy stemming from an understanding of Christian morality and declared in the Atlantic Charter, Four Freedoms, President Truman's 12 Points, The Declaration of Human Rights and other declarations of justice and freedom, appeal to all of the democratic world for assistance in implementing its goals.

Occupied Lithuania
February 16, 1949

Chairman of the MSFL Council Presidium
Members of the MSFL Council:

Vytautas
Faustas
Kardas
Merainis
Naktis
Užpalis
Vanagas
Žadgaila

Annex 2
Republic of Lithuania Law
January 12, 1999
No. VIII-1021

LIST OF THE SIGNERS OF THE DECLARATION OF THE COUNCIL OF
THE MOVEMENT OF THE STRUGGLE FOR FREEDOM OF LITHUANIA

The Declaration has been signed by:

Chairman of the Presidium of the Council of the Movement of the Struggle for Freedom of Lithuania: Jonas ŽEMAITIS - *VYTAUTAS*;
Chief of Tauro District Aleksandras GRYBINAS - *FAUSTAS*;
Chief of the Regional Headquarters for Western Lithuania Vytautas GUŽAS - *KARDAS*;
Chief of Didžiosios Kovos District Headquarters and Authorised Representative of Algimanto and Vytauto Districts Juozas ŠIBAILA-*MERAINIS*;
Chief of Prisikėlimo District Headquarters Bronius LIESYS - *NAKTIS*;
Chief of Prisikėlimo District Leonardas GRIGONIS - *UŽPALIS*;
Acting Chief of Southern Lithuania Region, Chief of Dainavos District Adolfas RAMANAUSKAS - *VANAGAS*;
Secretary of the Presidium of the Movement of the Struggle For Freedom of Lithuania Petras BARTKUS - *ŽADGAILA*

53
227

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos

D e k l a r a c i j a

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Taryba, atstovaujama vias Lietuvos teritorijoje esančias vieningas vadovybes vadovaujamas karines visuomenines gruputes, būtent:

- a/ Pietų Lietuvos Britų, savo sudėtyje turinčių Dainavos ir Tauro apygardas,
- b/ rytų Lietuvos Britų, savo sudėtyje turinčių Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio ir Vytauto apygardas,
- c/ Vakarų Lietuvos Britų, savo sudėtyje turinčių Iškėlimo, Prisikėlimo ir Šiaurės apygardas.

taip yra, reikšdama Lietuvos tautos valią, pakartodama Vyriausotojo Lietuvos atstatymo Komiteto 1948.VI.10. Deklaracijoje, BDRS 1947.V.28. nutarimuose ir BDRS Deklaracijoje Nr.9 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais, priimtais 1949.II.10. BDRS prezidiumo ir BDRS Karo Tarybos jungtiniam posėdyje, **skelbia:**

1. LLKS Taryba, remdamasi BDRS prezidiumo ir BDRS Karo Tarybos jungtinio posėdžio 1949.II.10. nutarimais, okupacijos metu yra sukūrusias tautos politinis organas, vadovaujans politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai.
2. LLKS Tarybos ir jos Prezidiumo būstinė yra Lietuvoje.
3. Valstybinė Lietuvos santvarka - demokratinė respublika.
4. Suverenišna Lietuvos valdžia priklauso tautai.
5. Lietuvos valdžiana vykdomas per laisvas, demokratines, visuotines, lygias, slaptais rinkimais išrinktą Seimą ir sudarytą Vyriausybę.
6. Bus okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratines Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamąją galią turi laikinoji Tautos Taryba.
7. Laikinąją Tautos Tarybą sudaro visą vieningoje vadovybėje Lietuvoje ir užsienyje kovojančių arčių, apygardų, rinktinių, savstajų sąjūčių, kultūrinių, religinių organizacijų bei sąjūdių ir tautoje atramų turinčių politinių partijų atstovai, prisiliekant proporcingo atstovavimo principo.
8. atstovauj. Nepriklausomybę, ligi susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.
9. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pareidžiu. Vyriausybė atsakinga prieš laikinąją Tautos Tarybą.
10. Lietuvos vaikišai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbai koordinuoti LLKS Tarybos Prezidiumas turi LLKS Užsienio Delegatūros biurį, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sąjartinis komitetas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikiams Šveicarijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Belgijoje ir kitose tarptautinėse institucijose.
11. LLKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo iširenka LLKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris skaitomas LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininku pavedotoju.
12. LLKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LLKS Tarybos nariais.
13. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LLKS Taryba.
14. Lietuvos valstybės atstatymas, ligi Seimo bus priimta ir

paskelbta žmogaus laisvės ir demokratijos siekimus atitinkanti valstybės konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje suktus nuostatus ir 1922 m. Lietuvos Konstitucijos dvasią.

16. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, nepresakantusiems lietuvių tautos interesams.

16. Komunistų partija, kaip diktatorinė ir iš esmės priešinga pagrindiniams lietuvių tautos siekimui ir kertiniams konstitucijos nuostatai- Lietuvos nepriklausomumui, - nelaikoma teisine partija.

17. Asmenys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavę Tėvyną bendradarbiaujant su priešais, savo veiksmais ar kita pakenkę tautos išsilaisvinimo kovai, susitępę išdavystėmis kraują, yra atsakingi prieš Lietuvos Tėvyną.

18. Konstatuojama teigiama religijos įtaka ugdančią tautos moralę ir palaikančią jos atsparumą sunkiausių laisvės kovų laikotarpiu.

19. Socialinė globa nėra vien atskirų piliečių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinių. Ypačingą glėbą valstybė teikia išsilaisvinimo kovose nukentėjusiems asmenims ir jų šeimoms.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis atstatymas yra susiję su šviesos šviesa, teisėta ir prasme, kuri formos, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo tradicijoje.

21. LLEB Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus gerus valios lietuvius, gyvenančius Tėvynėje ir už jos ribų, pasistiebi įsitikinimą aktyvumą ir įstingti aktyvų tautos išsilaisvinimo darbą.

22. LLEB Taryba, prisidėdama prie kitų tautų pastangų sukurti pasaulyje teisingumą ir laisvę pagrįstą pastovią taiką, beairiškai pilnutinai įgyvendinimu tikrosios demokratijos principą išplaukiančių iš krikščioniškosios moralės supratimo ir paskelbtą Atlanto Chartoje, Keturiose Laisvėse, 12-je Prezidento Trumano Punktų, Žmogaus Teisių Deklaracijoje ir kitose teisingumui ir laisvės deklaracijose, prašo visą demokratinį pasaulį pagalbos savo tikslams įgyvendinti.

Okupotoji Lietuva
1949.11.16.

Uytantis

LLEB Tarybos Prezidiumo Pirmininkas

J. Jankauskas

LLEB Tarybos
narių:

J. Jankauskas

J. Jankauskas
K. K. K.
K. K. K.

Viršelyje

1949 m. vasaris. Vadai eina į Tarybą.

1950 m. vasara. Kovotojų poilsis.

Cover

February 1949. Commanders on the way to the Council meeting
Summer 1950. The fighters' rest

Lietuvos Respublikos Seimas
Paspriešinimo okupaciniams režimams dalyvių
ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų
komisija

Antrasis leidimas